

9. Камінська Н. Захист персональних даних: проблеми внутрішньодержавного, наднаціонального і міжнародно-правового регулювання. Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. 2015. № 3. С. 106–114.
10. Речицький В. Проект Конституції України – 2009. Перспектива прав людини. Харків: Права людини, 2009. 144 с.
11. Бем М., Городиський І., Саттон Г., Родіоненко О. Захист персональних даних: правове регулювання та практичні аспекти: науково-практичний посібник. К.: К. І. С., 2015. 220 с.
12. Рішення Конституційного Суду України у справі щодо офіційного тлумачення ст. ст. 3, 23, 31, 47, 48 Закону України «Про інформацію» та ст. 12 Закону України «Про прокуратуру» № 5-зп від 30 жовтня 1997 р. (справа К.Г. Устименка). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-97>.
13. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Жашківської районної ради Черкаської області щодо офіційного тлумачення положень ч. ч. 1, 2 ст. 32, ч. ч. 2, 3 ст. 34 Конституції України № 2-рп/2012 від 20 січня 2012 р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v002p710-12>.
14. Тунік А. Правові основи захисту персональних даних: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. К., 2012. 229 с.
15. Соглашение между Организацией Объединенных Наций и Международной организацией труда 1946 г. URL: <http://www.ilo.org/public/english/bureau/leg/agreements/nu.htm>.
16. Городов О. Информационное право. М.: Проспект, 2009. 256 с.
17. Забара І. Інформація з обмеженим доступом: міжнародно-правовий режим. Правова інформатика. 2013. № 4 (40). С. 41–47.

УДК 347.91/95:346.1:342.9

КАРМАЗА О.О.

ІНСТИТУТ УРЕГУЛЮВАННЯ СПОРУ ЗА УЧАСТЮ СУДДІ В ЦИВІЛЬНОМУ, ГОСПОДАРСЬКОМУ ТА АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПРОЦЕСАХ УКРАЇНИ

У статті здійснено науково-практичний аналіз інституту врегулювання спору за участю судді в цивільному процесі, господарському процесі та адміністративному процесі України. Акцентується увага на спільних та відмінних ознаках інституту врегулювання спору за участю судді та інституту медіації за законодавством України. Вносяться пропозиції щодо вдосконалення процесуального законодавства України.

Ключові слова: *врегулювання спору за участю судді, медіація, цивільний процес, господарський процес, адміністративний процес.*

В статье осуществлен научно-практический анализ института урегулирования спора с участием судьи в гражданском процессе, хозяйственном процессе и административном процессе Украины. Акцентируется внимание на общих и отличительных признаках института урегулирования спора с участием судьи и института медиации по законодательству Украины. Вносятся предложения по совершенствованию процессуального законодательства Украины.

Ключевые слова: *урегулирование спора с участием судьи, медиация, гражданский процесс, арбитражный процесс, административный процесс.*

The article deals with the scientific and practical analysis of the dispute resolution institute with the participation of a judge in the civil process, economic process and administrative process of Ukraine. The emphasis is on the common and distinctive features of the dispute resolution institute with the participation of a judge and the mediation institute under the legislation of Ukraine. Proposals are made on improving the procedural legislation of Ukraine.

Key words: *settlement of a dispute with the participation of a judge, mediation, civil process, economic process, administrative process.*

Вступ. Актуальність дослідження зумовлена прийняттям нових редакцій процесуальних кодексів України, а саме: Цивільного процесуального кодексу України, Господарського процесуального кодексу України та Кодексу адміністративного судочинства України, які закріпили новий для процесуальної науки інститут – інститут врегулювання спору за участю судді.

На актуальність дослідження вказує також той факт, що значна частина пересічних громадян України ще не знайома з юридичними категоріями «медіація» чи «врегулювання спору за участю судді». В юриспруденції не існує єдиної думки про єдність чи відмінність інституту медіації та інституту врегулювання спору за участю судді, розкриття їхнього змісту та правової природи тощо. Законодавство України також чіткої відповіді на це не надає.

Постановка завдання. Відтак метою статті є науково-практичний аналіз норм Цивільного процесуального кодексу України, Господарського процесуального кодексу України та Кодексу адміністративного судочинства України [1] в частині визначення порядку врегулювання спору за участю судді, а також визначення спільних та відмінних ознак інституту медіації та інституту врегулювання спору за участю судді.

Ступінь розробленості проблеми. Проблемам врегулювання спору за участю судді в юридичних процесах присвячено в Україні ряд робіт. Зокрема, це праці С. Короєда [2], О. Можайкіної [3], І. Бутирської [4], Т. Цувіні [5], О. Тиханського [6] та інших вчених [7]. Попри це, доктриною не вироблено єдиних засад та підходів щодо поняття, змісту та сутності інституту врегулювання спору за участю судді. Крім того, більшість вчених та юристів-практиків дійшли висновку, що норми Цивільного процесуального кодексу України, Господарського процесуального кодексу України та Кодексу адміністративного судочинства України в частині визначення порядку врегулювання спору за участю судді дискусійні.

Результати дослідження. Інститут врегулювання спору за участю судді (в редакції норм процесуальних кодексів України) є новим для сучасного українського права. Відтак процедура врегулювання спору за участю судді міститься в положеннях нових редакцій Цивільного процесуального кодексу України (статті 201–205) (далі – ЦПК), Господарського процесуального кодексу України (статті 18–190) (далі – ГПК) та Кодексу адміністративного судочинства України (статті 184–188) (далі – КАС), які набрали чинності в грудні 2017 року. Аналіз процедури врегулювання спору за участю судді в господарському, цивільному та адміністративному судочинстві дає підстави стверджувати, що вона майже однакова, за винятком категорій справ, в яких не допускається врегулювання спору за участю судді.

Врегулювання спору за участю судді відбувається на підготовчому етапі розгляду справи. Так, згідно із ст. 182 ГПК, ст. 197 ЦПК та ст. 180 КАС у підготовчому засіданні суд з'ясовує, чи бажають сторони звернутися до суду для проведення врегулювання спору за участю судді, встановлює строки та порядок врегулювання спору за участю судді за наявності згоди сторін на його проведення. Таким чином, із метою задоволення інтересів сторін спору за їхнім бажанням до розгляду справи по суті, у встановлені строки та за умови, що в справі ГПК, ЦПК чи КАС допускає врегулювання спору за участю судді, а також у порядку, визначеному ГПК, ЦПК чи КАС, відбувається врегулювання спору за участю судді, про що суддею постановляється ухвала, а суддя зупиняє провадження в справі.

Процесуальні дії, спрямовані на врегулювання спору за участю судді, здійснюються в строки, визначені в зазначених кодексах (ст. 190 ГПК, ст. 205 ЦПК та ст. 188 КАС). Так, згідно із ст. 205 ЦПК врегулювання спору за участю судді проводиться протягом розумного строку, але не більше 30 днів із дня постановлення ухвали про його проведення. Строк проведення продовжено не підлягає. Аналогічний зміст норм в ГПК та КАС.

Наслідками зазначених процесуальних дій щодо врегулювання спору за участю судді можуть бути: 1) затвердження судом мирової угоди, 2) залишення позову без розгляду, 3) відмова від позову, 4) визнання позову, 5) припинення процесуальних дій, пов'язаних із проведенням

врегулювання спору за ініціативою сторони, б) припинення процесуальних дій, пов'язаних із проведенням врегулювання спору у зв'язку із закінченням строку, визначеного кодексом, 7) припинення процесуальних дій, пов'язаних із проведенням врегулювання спору за ініціативою суду в передбачених випадках (наприклад, затягування розгляду). Повторне проведення врегулювання спору за участю судді не допускається.

Звертаємо увагу на те, що в ГПК, ЦПК та КАС підстави припинення процесуальних дій, пов'язаних із врегулюванням спору за участю судді, визначені в окремій нормі. Так, наприклад, відповідно до ст. 204 ЦПК врегулювання спору за участю судді припиняється: 1) в разі подання стороною заяви про припинення врегулювання спору за участю судді; 2) в разі закінчення строку врегулювання спору за участю судді; 3) за ініціативою судді в разі затягування врегулювання спору будь-якою із сторін; 4) у разі укладення сторонами мирової угоди та звернення до суду із заявою про її затвердження, або звернення позивача до суду із заявою про залишення позовної заяви без розгляду, або в разі відмови позивача від позову чи визнання позову відповідачем. Про припинення врегулювання спору за участю судді постановляється ухвала, яка оскарженню не підлягає.

Зазначені вище підстави припинення доцільно поділяти на групи. Так, наприклад, у разі коли критерієм поділу є правові наслідки, які виникають після припинення процесуальних дій, пов'язаних із врегулюванням спору за участю судді, підстави припинення поділяються на:

1) підстави, які призводять до поновлення провадження в справі та передачі справи іншому судді на розгляд (не врегулювання спору): в разі подання стороною заяви про припинення врегулювання спору за участю судді; в разі закінчення строку врегулювання спору за участю судді; за ініціативою судді в разі затягування врегулювання спору будь-якою із сторін;

2) підстави, які призводять до закриття провадження в справі (мирне врегулювання спору): в разі укладення сторонами мирової угоди та звернення до суду із заявою про її затвердження, або звернення позивача до суду із заявою про залишення позовної заяви без розгляду, або в разі відмови позивача від позову чи визнання позову відповідачем.

ГПК, ЦПК та КАС встановлюють випадки, коли врегулювання спору за участю судді не допускається. Так, відповідно до ст. 201 ЦПК врегулювання спору за участю судді не допускається в разі, якщо в справу вступила третя особа, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору. Статтею 186 ГПК передбачено, що проведення врегулювання спору за участю судді не допускається в спорах (справах): 1) про відновлення платоспроможності боржника чи визнання його банкрутом; 2) за заявами про затвердження планів санації боржника до відкриття провадження в справі про банкрутство; 3) у випадку вступу в справу третьої особи, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору. За ст. 184 КАС проведення врегулювання спору за участю судді не допускається: 1) в адміністративних справах, визначених главою 11 розділу II цього Кодексу, за винятком справ, визначених статтею 267 цього Кодексу, та типових справ; 2) у випадку вступу в справу третьої особи, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору.

Отже, кодекси містять закритий перелік випадків, коли врегулювання спору за участю судді не допускається. Разом із тим випадок, у разі «якщо в справу вступила третя особа, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору», є таким, що повторюється в ГПК, ЦПК та КАС; усі інші випадки пов'язані з юрисдикцією та повноваженнями судів щодо господарських та адміністративних спорів.

Здійснивши аналіз норм ГПК, ЦПК та КАС, дійдемо висновку, що нормами кодексів встановлено дві форми проведення врегулювання спору за участю судді, а саме: спільна та закрита наради; спільна або закрита наради. Також передбачено, що спільні наради проводяться за участю всіх сторін, їх представників та судді, а закриті наради проводяться за ініціативою судді з кожною зі сторін окремо. Разом із тим норми не передбачають «ініціатора» вибору форми проведення. Як правило, суддя самостійно визначає форму проведення врегулювання спору, тобто форму спілкування зі сторонами. Однак кодекси не забороняють сторонам обрати форму проведення. Так, наприклад, відповідно до ст. 5 ЦПК, здійснюючи правосуддя, суд захищає права, свободи та інтереси фізичних осіб, права та інтереси юридичних осіб, державні та суспільні інтереси в спосіб, визначений законом або договором. Відтак вважаємо, що в разі коли сторони домовилися врегулювати спір за участю судді та визначили форму в договорі (обрали одну з двох вищевказаних), суд повинен дотриматися визначеної в договорі форми врегулювання спору.

Нормами кодексів передбачено, що з урахуванням конкретних обставин проведення наради суддя може оголосити перерву в межах строку проведення врегулювання. Тобто оголошення перерви не зупиняє встановлений у кодексі 30-денний строк із дня постановлення ухвали про його проведення.

Здійснивши аналіз норм кодексів, дійдемо висновку, що ними передбачено повноваження судді під час врегулювання спору за участю судді, однак норм, які б визначали загальні права та обов'яз-

ки сторін у закритих чи спільних нарадах, кодекси не містять, що, на нашу думку, вказує на недостатність врегулювання цих відносин. Разом із тим суддя та сторони повинні дотримуватися загальних засад цивільного, господарського та адміністративного судочинства. Крім того, потребує відображення в нормах кодексу, наприклад, питання про те, яку кількість часу (днів, годин) суддя повинен поділити сторонам, щоб його не звинуватили в порушенні основних засад (принципів) судочинства.

Отже, за ст. 203 ЦПК на початку проведення першої спільної наради з врегулювання спору суддя роз'яснює сторонам мету, порядок проведення врегулювання спору за участю судді, права та обов'язки сторін. Під час проведення спільних нарад суддя з'ясовує підстави та предмет позову, підстави заперечень, роз'яснює сторонам предмет доказування за категорією спору, який розглядається, пропонує сторонам надати пропозиції щодо шляхів мирного врегулювання спору та здійснює інші дії, спрямовані на врегулювання сторонами спору. Суддя може запропонувати сторонам можливий шлях мирного врегулювання спору. Під час закритих нарад суддя має право звертати увагу сторони на судову практику в аналогічних справах, пропонувати стороні та (або) її представнику можливі шляхи мирного врегулювання спору.

Тобто під час проведення спільних нарад суддя може запропонувати сторонам можливий шлях (один) мирного врегулювання спору, а під час закритих нарад – пропонувати можливі шляхи (декілька) мирного врегулювання спору. Разом із тим норми кодексів містять певні заборони, а саме: «Під час проведення врегулювання спору суддя не має права надавати сторонам юридичні поради та рекомендації, надавати оцінку доказів у справі» (ст. 203 ЦПК, ст. 186 КАС, ст. 188 ГПК). Відтак постає питання про те, чи не є пропозиція судді щодо «шляху врегулювання спору» «юридичною порадою та рекомендацією», які заборонено надавати судді, що слід розуміти під правовими конструкціями «можливий шлях мирного врегулювання спору» та «юридичні поради та рекомендації». У зв'язку із цим суддя повинен чітко розуміти, яким є зміст правової конструкції «юридичні поради та рекомендації», а який зміст законодавець «заклав» у конструкцію «запропонувати сторонам можливий шлях мирного врегулювання спору». Вважаємо, що кодекси в цій частині потребують внесення суттєвих змін.

Нормами кодексів також встановлено, що інформація, отримана будь-якою зі сторін, а також суддею під час проведення врегулювання спору, є конфіденційною. У разі залучення перелачадач принцип конфіденційності також поширюється на нього.

Під час проведення врегулювання спору за участю судді протокол наради не ведеться та не здійснюється фіксування технічними засобами. Під час врегулювання спору за участю судді забороняється використовувати портативні аудіотехнічні пристрої, а також здійснювати фото- і кінозйомку, відео-, звукозапис. На нашу думку, слід було б дозволити вести власні нотатки судді, або «не забути» інформацію, отриману від сторін під час нарад.

Разом із тим ГПК, ЦПК та КАС передбачають, що сторони мають право брати участь у таких нарадах у режимі відеоконференції, в порядку, визначеному цими кодексами. На нашу думку, проведення нарад у режимі відеоконференції може порушити принцип конфіденційності, оскільки суддя не зможе прослідкувати наявності чи відсутності записуючих пристроїв у сторін, які беруть участь у таких нарадах у режимі відеоконференції.

На перший погляд зміст статей ЦПК, ГПК та КАС дає підстави стверджувати, що процес врегулювання спору за участі судді та процес медіації ідентичні. Однак це хибний висновок. Вважаємо, що це різні правові інститути в українському праві, які мають спільні ознаки. Наприклад, в основу даних інститутів закладено однакові принципи управління та розв'язання конфлікту, які спрямовані на «мирне» врегулювання сторонами спору тощо. Зокрема, йдеться про принцип рівноправності сторін, за яким сторони спору мають рівний обсяг прав та обов'язків, принцип незалежності і неупередженості медіатора та судді, на підставі якого вони діють об'єктивно, неупереджено та не піддаються будь-якому впливу, а також принципи добровільності, чесності, добросовісності, неконфронтаційності переговорів тощо.

Отже, порівнюючи зазначені інститути, дійдемо висновку, що вони мають як спільні, так і відмінні ознаки. Наведемо деякі з них на прикладі норм ГПК.

По-перше, порядок врегулювання спору за участі судді, на відміну від процесу медіації, чітко визначений нормами. Так, наприклад, ст. 188 ГПК передбачено, що проведення врегулювання спору за участю судді здійснюється у формі спільних та (або) закритих нарад. Однак, на нашу думку, зазначені норми є дискусійними, оскільки не розкрито значення терміну «закрита нарада». Крім того, Закон України «Про судоустрій та статус суддів» передбачає відкритість судового процесу. Таким чином, зазначені норми ГПК потребують редакційного уточнення. Це зауваження стосується й норм ЦПК та КАС. Звертаємо увагу, що спеціальний закон про медіацію в Україні не прийнято [8].

По-друге, суддя, вчиняючи процесуальні дії щодо мирного врегулювання спору, на відміну від медіатора, є представником судової гілки влади і постановляє рішення у формі ухвали іменем України. Так, наприклад, за ст. 187 ГПК про проведення процедури врегулювання спору за участю судді суд постановляє ухвалу, якою одночасно зупиняє провадження в справі. Згідно із ст. 189 ГПК про припинення врегулювання спору за участю судді постановляється ухвала, яка оскарженню не підлягає. Медіатор не приймає відповідних процесуальних рішень у процесі медіації.

По-третє, на відміну від процесу врегулювання спору за участю судді, сторони процесу медіації самостійно та вільно обирають медіатора. У випадку врегулювання спору за участю судді сторони не мають права обирати суддю, оскільки суддя за загальними правилами ГПК визначається автоматизованою системою документообігу суду (ст. 6 ГПК).

По-четверте, суддя в процесі врегулювання спору за участю судді, зважаючи на вимоги ст. 19 Конституції України та вимоги ст. 2 ГПК, повинен дотримуватися порядку, визначеного нормами ГПК, тоді як медіатор має право застосувати принцип гнучкості процесу медіації, тобто дотриматися основної структури процесу медіації, але може діяти, не відповідаючи їй у деталях. Тобто «відійти» від процедурного порядку.

По-п'яте, процес медіації допускається на будь-якій стадії судочинства, тоді як за ст. 186 ГПК врегулювання спору за участю судді проводиться до початку розгляду справи по суті.

По-шосте, строки проведення процесу медіації визначаються угодою сторін, тоді як за ст. 190 ГПК врегулювання спору за участю судді проводиться протягом розумного строку, але не більше тридцяти днів із дня постановлення ухвали про його проведення. Строк проведення врегулювання спору за участю судді продовженню не підлягає.

По-сьоме, місце проведення медіації обирається сторонами за згодою, про що зазначається в угоді. Натомість у процесі врегулювання спору за участю судді територіальна юрисдикція визначена ГПК.

По-восьме, під час проведення медіації не стягуються судовий збір та інші обов'язкові платежі до бюджету, визначені нормами ГПК. Тому, загалом, медіація може бути дешевша від судового порядку вирішення спору.

По-дев'яте, нормами ст. 189 ГПК встановлено виключний перелік підстав припинення врегулювання спору за участю судді. Зокрема, такою підставою є «закінчення строку врегулювання спору за участю судді». Тобто в процесі врегулювання спору за участю судді сторони можуть не врегулювати спір, оскільки строк, відведений для цього, закінчився. Разом із тим принцип гнучкості процесу медіації гарантує сторонам досягнення порозуміння в конфлікті.

Крім того, до особливостей медіації можуть відноситися також: відсутність принципу змагальності сторін та, як наслідок, забезпечення психологічного комфорту учасників, конфіденційність процедури медіації, яка полягає в тому, що вона не може бути розголошена навіть у суді, наявність взаємної вигоди та зацікавленості сторін як у прийнятті рішення, так і в його виконанні тощо.

Також зазначимо, що медіатор не приймає жодного рішення особисто, він лише шляхом переговорів і роз'яснення користі від певних поступок кожній стороні сприяє самостійному прийняттю сторонами певної домовленості, яку оформляють договором чи мировою угодою, якщо медіація відбувалася паралельно із судовим процесом. Разом із тим, як вище вказувалося, суддя може пропонувати шляхи врегулювання спору.

Висновок. В Україні прийнято правові норми, які сприяють зменшенню напруги в суспільстві, піднімають питання мирного врегулювання спору на вищій рівень, а відтак створюють умови для врегулювання зазначених відносин на підставі принципу верховенства права тощо. Інститут врегулювання спору за участю судді в редакції ГПК, ЦПК та КАС є новим для сучасного українського права та потребує подальших наукових досліджень, а норми кодексів України – доопрацювання. Системний аналіз норм інституту врегулювання спору за участю судді та інституту медіації засвідчив, що ці інститути мають спільні та відмінні ознаки та є різними за змістом і порядком інститутами.

Інститут врегулювання спору за участю судді має як переваги, так і недоліки, які слідують із змісту відповідних норм кодексів України. Зокрема, до переваг віднесено: врегулювання спору до початку розгляду справи по суті; проведення судових засідань на умовах конфіденційності; заборона оскарження судового рішення; економія коштів та часу сторін, зокрема, держава повертає частину судового збору тощо. Недоліками є: наявність корупційних ризиків під час закритих нарад, короткий час для врегулювання спору за участю судді (30 днів) та неможливість його продовження, нечіткий зміст деяких норм кодексу тощо.

Список використаних джерел:

1. Веб-портал Верховна Рада України. URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua>.
2. Коросед С.О. Врегулювання спору як самостійне завдання цивільного судочинства за проектом нової редакції ЦПК України: вплив інституту врегулювання спору за участю судді на ефективність цивільного процесу. Судова апеляція. 2017. № 3(48). С. 79–88.
3. Можайкіна О. Правовий аналіз врегулювання спору за участю судді. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2018. № 2. С. 174–180.
4. Бутирська І. Врегулювання спору за участю судді: перспективи запровадження в господарський процес України. Підприємництво, господарство і право. 2017. № 12. С. 79–83.
5. Цувіна Т.А. Впровадження інституту присудової медіації як перспективний напрямок реформування цивільного процесуального законодавства // Збірник наукових праць. Міжнар. наук.-практ конф. Україна на шляху до Європи: реформа цивільного процесуального законодавства. Київ. 7 липня 2017 р. С. 195–200.
6. Тиханський О. Місце інституту врегулювання цивільного спору за участю судді в систематичі примирних процедур. *Naukovij visnik Nacional'noi akademii vnutrisnih sprav*. 2018. № 2(107). С. 31–39.
7. Новели цивільного процесуального кодексу України. Матер. кругл. столу (Одеса, 26 березня 2018 р.) / За заг. ред. д. ю. н., проф. Н.Ю. Голубевої. Нац. ун-т «Одес. юрид.акад». Одеса. 2018. 112 с. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/9460/Novelu%20Tsyvilnogo%20protseualnogo%20kodeksu%20Ykr%202018.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
8. Кармаза О.О. Інститут медіації: основні концепції розвитку. Підприємство, господарство і право. 2017. № 2. С. 24–28.

УДК 347.4

КРИСА М.В.

**ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СТОРІН
ЗА ДОГОВОРОМ ПІДРЯДУ НА ГЕОЛОГІЧНЕ ВИВЧЕННЯ НАДР
ЗА ДЕРЖАВНИМ ЗАМОВЛЕННЯМ**

Стаття присвячена аналізу цивільно-правової відповідальності сторін за договором підляду на геологічне вивчення надр за державним замовленням, окреслено правову природу відповідальності сторін за цим договором підляду, виокремлено міри оперативного впливу на підлядника, розкрито сутність компенсації моральної шкоди в договорі підляду на геологічне вивчення надр за державним замовленням.

Ключові слова: *цивільно-правова відповідальність, умови договору, заходи оперативного впливу, моральна шкода, збитки, неустойка.*

Статья посвящена анализу гражданско-правовой ответственности сторон по договору подряда на геологическое изучение недр по государственному заказу, определена правовая природа ответственности сторон по договору подряда, выделены меры оперативного воздействия на подрядчика, раскрыта сущность компенсации морального вреда в договоре подряда на геологическое изучение недр по государственному заказу.

Ключевые слова: *гражданско-правовая ответственность, условия договора, меры оперативного воздействия, моральный вред, убытки, неустойка.*